

نفت، توسعه، کالای ایرانی

مجتبی کریمی، پژوهشگاه صنعت نفت

وزارت نفت با اقداماتی از جمله اجرای طرح بومی سازی ده گروه کالاهای نفتی پرمصرف و ایجاد سازوکار صدور گواهینامه‌ی کیفیت برای کالاهای استاندارد، گام‌های خوبی در مسیر حمایت از ساخت داخل برداشته و بدون تردید در سالی که سال حمایت از کالای ایرانی نام گرفته طبق برنامه‌ریزی بخش‌های مرتبط با ساخت کالا، تجهیزات و در یک کلام، فن‌آوری‌های ایرانی مورد نیاز صنعت نفت، حضور فعال‌تری در این عرصه خواهند داشت. مثلاً از جمله نیازهای مهم صنعت نفت، کمپرسورها، توربین‌ها و توربو کمپرسورهاست که باید فرآیند بومی‌سازی آنها از طریق انجام مناقصه‌ی خرید با شرط انتقال فن‌آوری آغاز و روند اجرای قراردادهای امضاء شده‌ی پیشین در قالب پروژه‌های ده گروه کالاهای نفتی پیگیری و نهایی شود.

توجه به اصل سرمایه‌گذاری

بر اساس برنامه‌ی ششم توسعه باید ۲۰۰ میلیارد دلار در بخش بالادستی و پایین‌دستی صنعت نفت سرمایه‌گذاری شود و تولید داخل منوط به فعال شدن جریان سرمایه‌گذاری است. بسته‌ی سرمایه‌گذاری حدود شش میلیارد دلاری جهت طرح‌های نگهداشت و افزایش تولید مطرح است و پروژه‌های تعریف شده برای این بسته قرار است توسط شرکت‌های ایرانی اجرا شود که این یک ظرفیت کاری جدید است.

توجه به سه اصل کیفیت، قیمت و زمان

کیفیت، قیمت و زمان سه اصل اساسی در رقابت محصولات داخلی با محصولات خارجی است. از این رو اگر شرکت‌های داخلی می‌خواهند در سطح منطقه قدرت رقابت داشته باشند باید کیفیت محصولات خود را ارتقاء داده و در مسابقه‌ی کیفیت با کالاهای مشابه خارجی و حتی منطقه، رقابت قابل قبولی داشته باشند. با توجه به نام‌گذاری سال ۹۷ توسط رهبر

محصولات فن‌آورانه اعم از تولید و ساخت کالا، ارائه‌ی نرم‌افزارهای مرتبط، ساختارسازی، تولید مغزافزار و از همه مهم‌تر رشد و توسعه‌ی منابع انسانی (انسان‌افزار) فراهم کند. نظیر آنچه درباره‌ی مپنا اتفاق افتاد. هدف از تأسیس شرکت مپنا از روز نخست، مدیریت ساخت نیروگاه و ارتباط بخش‌های مختلف نیروگاهی بود. اما این شرکت اکنون در زمینه‌ی تولید داخلی و ساخت برخی از مهم‌ترین اقلام و کالاهای صنعت نفت نیز فعالیت خوبی دارد.

واگذاری سه میلیارد دلار پروژه به شرکت‌های داخلی

ظرف چهار یا پنج ماه آینده بیش از سه میلیارد دلار از پروژه‌های نگهداشت تولید در میدان کنونی نفت و گاز به شرکت‌های داخلی واگذار می‌شود. این خبر را بیژن زنگنه در حاشیه‌ی بازدید از بیست و سومین نمایشگاه بین‌المللی نفت عنوان کرد. وی با اشاره به اجرای طرح شش میلیارد دلاری سرمایه‌گذاری برای نگهداشت تولید در میدان کنونی کشور گفت: این قراردادها فقط با مناقصه به شرکت‌های ایرانی واگذار خواهد شد، وانگهی پیش‌بینی می‌شود ظرف چهار یا پنج ماه آینده بیش از نیمی از این قراردادها (بیش از سه میلیارد دلار) با شرکت‌های داخلی امضاء شود و باقیمانده با کمک منابع داخلی مثل صندوق توسعه‌ی ملی نهایی گردد.

وزیر نفت به الزام الگوی قراردادهای جدید نفتی جهت به‌کارگیری حداقل ۲۰ درصدی شرکت‌های ایرانی در کنار شرکت‌های خارجی در پروژه‌های صنعت نفت اشاره کرد و گفت: برخی قراردادهای جدید نفتی مثل توسعه‌ی میدان سپهر و جفیر را به‌صورت صددرصدی به شرکت‌های ایرانی واگذار کرده‌ایم. به‌عبارت دیگر هدف اینست که با فعال کردن جریان و زنجیره‌ی سرمایه‌گذاری در کشور کار به شرکت‌های خدماتی EPC و EPD واگذار شود. ■

انقلاب به‌عنوان حمایت از کالای ایرانی هزینه‌های زیادی به تولیدکنندگان کشور تحمیل می‌شود و برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌ها باید به‌نحوی باشد که صنعتگران داخلی بتوانند در شرایط رقابتی به فعالیت بپردازند. لازم به‌ذکر است فعالیت واحدهای تولیدی و صنعتی در فضایی غیررقابتی، تبعات منفی زیادی از جمله افت کیفیت و افزایش قیمت به‌همراه خواهد داشت. از این رو هر قدر برای ورود کالاهای به‌ویژه از نوع مصرفی تعریف و شرایط سختگیرانه وضع شود اما در برابر کیفیت و قیمت کالاهای داخلی مناسب نباشد، قاچاق افزایش می‌یابد. حمایت از کالای ایرانی تنها در جلوگیری از واردات کالاهای خارجی خلاصه نمی‌شود؛ بلکه برنامه‌ها و سیاست‌ها باید در جهت باشند که مردم هر روز نسبت به کالاهای ساخت داخل تمایل بیشتری نشان دهند. شوق آفرینی در مردم برای مصرف کالاهای ایرانی در سایه‌ی ارتقاء کیفیت و قیمت مناسب نمود عملی پیدا می‌کند. درصد قابل توجهی از تجهیزات مورد نیاز در اجرای قراردادهای جدید نفتی باید از محل ساخت داخل تأمین شود. امسال بالغ بر شش میلیارد دلار قرارداد نفتی با شرکت‌های ایرانی امضاء می‌شود و فهرستی از کالاهای با کیفیت و قیمت مناسب ایرانی ضمیمه‌ی اسناد مناقصه و قراردادها خواهد شد که شرکت‌های برنده‌ی مناقصات، ملزم به خرید تجهیزات مورد نیاز اجرای پروژه‌های نفتی از داخل هستند.

توسعه‌ی فن‌آوری

یکی از رویکردهای قابل توجه وزارت نفت در توسعه‌ی فن‌آوری آنست که این وزارتخانه در بسیاری از پروژه‌ها خریدار کالا نیست؛ بلکه در این زمینه درخواست خود برای ساخت تأسیسات را به‌صورت بسته مشخص می‌کند که چه تجهیزاتی را باید از داخل خریداری کنند. از این رو مدیریت توسعه‌ی فن‌آوری مهم‌تر از ساخت داخل است؛ چرا که می‌تواند بستر مهمی را برای